

Література

1. Волгин Н.А. Достойная оплата труда как условие и следствие достойного труда в инновационной экономике [Электронный ресурс]. – URL : http://igpr.ru/library/volgin_na_dostojnaja_oplata_truda_kak_uslovie_i_sledstvie_dostojnogo_truda_v_innovacionnoj_j
2. Унковська Т. Україна. Шлях до рабства // Дзеркало тижня. – 2018. – №1, 12 січня. – С. 1, 3.
3. Райнерт Э. С. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными / пер. с англ. Н. Автономовой; под ред. В Автономова; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – 2-е изд. – М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. – 384 с.

УДК 338; 304

Лопушняк Г.С.,

д-р. екон. наук, професор,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Пріоритети соціальної політики в умовах розвитку цифрової економіки

Поширення цифрових технологій, що стрімко розвиваються у різних сферах світової економіки, не лише відкриває нові можливості для бізнесу, розвитку держави і суспільства, а й створює нові виклики, які слід враховувати при формуванні стратегій розвитку держави, регіонів, бізнес-організацій та інших суб'єктів ділової активності. Початок етапу, названого Четвертою промисловою революцією у майбутньому буде ще більше посилювати тренди глобалізації, що вимагатиме розробки нових підходів не лише до провадження підприємницької діяльності, а й до формування державної політики, важливою складовою є соціальна політика. Ті країни, які зуміють поєднати зусилля бізнесу, влади та громадян щодо забезпечення прав і свобод останніх зможуть стати головними «гравцями» на світовому ринку.

Проаналізувавши рейтинг країн за індексом мережевої готовності (ІМГ) та індексом людського розвитку (ІЛР) спостерігаємо очевидну закономірність: країни, які мають вищий рівень людського розвитку є найбільш готовими до

розвитку та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у різні сфери життєдіяльності суспільства (табл.1). Це підтверджує тезу про те, що саме людина є основною рушійною силою для розвитку цифрової економіки. Однак окрім людських потрібні і інші ресурси (зокрема, фінансові), а також ефективний механізм співпраці держави, бізнесу і суспільства.

Проте, високі темпи економічного зростання, які може забезпечити цифрова економіка, не завжди супроводжуються підвищенням якості життя населення. Водночас, саме рівень добробуту населення, задоволеність громадян життям і визначає рівень виконання державою свого основного обов'язку – забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

Таблиця 1

Рейтинг країн за індексом мережевої готовності та індексом людського розвитку

Країна	ІМГ позиція в рейтингу/кількість балів		ІЛР, позиція в рейтингу/значення індексу		Зміна позицій у рейтингу, одиниць 2016/2015	
	2012	2016	2012	2016	ІМГ	ІЛР
Сінгапур	2 / 5,86	1 / 6,0	6 / 0,920	5 / 0,925	-1	+ 2
Фінляндія	3 / 5,81	2 / 6,0	21 / 0,887	23 / 0,895	- 1	+ 2
Швеція	1 / 5,94	3 / 5,8	11 / 0,904	14 / 0,913	+2	+3
Норвегія	7 / 5,59	4 / 5,8	1 / 0,942	1 / 0,949	-3	0
США	8 / 5,56	5 / 5,8	6 / 0,915	10 / 0,920	-3	+4
Нідерланди	6 / 5,60	6 / 5,8	5 / 0,922	7 / 0,924	0	+2
Швейцарія	5 / 5,61	7 / 5,8	2 / 0,934	2 / 0,939	+2	+1
Данія	4 / 5,70	11 / 5,6	4 / 0,924	5 / 0,925	+7	+1
Австралія	17 / 5,29	18 / 5,5	3 / 0,933	2 / 0,939	+1	-1
Грузія	88 / 3,60	58 / 4,3	72 / 0,755	70 / 0,769	-30	-2
Україна	75 / 3,85	64 / 4,2	79 / 0,744	84 / 0,743	-11	+5
Греція	59 / 3,99	70 / 4,1	29 / 0,860	29 / 0,866	+11	0

Молдова	78 / 3,78	71 / 3,7	113 / 0,686	107 / 0,699	-7	-6
Киргизія	115 / 3,13	95 / 3,7	125 / 0,647	120 / 0,664	+10	-5
Чад	139 / 2,2	138 / 2,55	184 / 0,387	186 / 0,396	+1	+2

*складено на основі []

Яскравим прикладом може бути Сінгапур. Незважаючи на швидке економічне зростання та високий рівень використання інформаційно-комунікаційних технологій (1 місце в рейтингу за ІМГ), багато сінгапурців не вважають себе щасливими (22 місце в рейтингу за індексом щастя). Рівень задоволеності життям у Сінгапурі оцінюється в 6,6 бала із 10 можливих. Зазначене обумовлює необхідність в дієвій та ефективній соціальній політиці держави, одним із завдань якої є пом'якшення негативних наслідків економічних реформ з метою забезпечення високого рівня якості життя населення країни.

Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на соціальний розвиток країни може бути різним: як позитивним так і негативним. Серед позитивних слід відмітити: спрощення доступу до базових послуг (охорона здоров'я, освіта, фінансові послуги); розширення можливостей участі громадян у суспільно-політичному житті країни (через: е-інформацію, е-консультацію, е-прийняття рішень тощо); вивільнення людей від важкої праці та інші. Негативними наслідками можуть бути: посилення нерівності та вразливості окремих верств населення; збільшення безробіття серед некваліфікованої робочої сили; збільшення кількості людей з депресивними настроями; підвищення рівня конфліктності та злочинності. Також слід враховувати і те, що більші переваги від використання цифрових технологій матимуть забезпечені верстви населення (як працюючі так і споживачі). Отже потреба у формуванні дієвої соціальної політики держави в умовах розвитку цифрової економіки є значною.

Для України це особливо актуально, оскільки в нинішніх умовах вже є наявні реальні загрози для соціальної безпеки держави. Серед них слід виділити: низький рівень життя значної частини населення, який характеризується високим рівнем бідності та часткою витрат на продовольчі

товари; низький рівень заробітної плати та пенсій, порівняно з країнами ЄС, навіть за паритетом купівельної спроможності; високий рівень безробіття і злочинності; надто низький рівень бюджетного фінансування охорони здоров'я та збільшення рівня поширеності інфекційних хворіб (детальніше [1]).

Не сприяють покращенню ситуації і інші проблеми у соціальній сфері, а саме: значна диференціація в оплаті праці (в державному секторі економіки – в сотні разів) та існування такого ганебного явища як заборгованість по оплаті праці (станом на 1 квітня 2018 р. – 2,4 млрд. грн); занижені розміри державних соціальних стандартів та гарантій (офіційно затверджені розміри прожиткового мінімуму у березні 2018 р. становили лише 42,7 – 50,61 % фактичного прожиткового мінімуму); відсутність реальних даних про чисельність та структуру населення (останній перепис населення проводився у 2001 р.); високий рівень міграції працездатного населення в інші країни; значні диспропорції у соціально-економічному розвитку регіонів, високий рівень бюрократії, корупції та низький рівень довіри до державних інституцій.

Основними викликами у сфері соціальної політики, що посилюватимуться під впливом розвитку цифрової економіки будуть: зростання потреби у фахівцях, які вміють управляти цифровими технологіями (завдання освітньої політики); розвиток нових форм зайнятості, що потребуватиме відповідного законодавчого регулювання, поширення прекаріату, зростання безробіття серед некваліфікованої робочої сили, (мають бути розроблені відповідні заходи в рамках політики у сфері зайнятості та охорони праці); посилення вразливості окремих верств населення, підвищена необхідність у захисті персональних даних (політика у сфері соціального захисту).

Виходячи з вище наведеного, пріоритетами соціальної політики в умовах розвитку цифрової економіки мають бути: розробка освітніх програм із врахуванням розвитку цифрової економіки (фахівці у всіх сферах мають бути здатні використовувати цифрові технології та управляти ними); реформування оплати праці; впорядкування даних про чисельність та структуру населення (через перепис населення); формування єдиного електронного реєстру

отримувачів соціальних пільг, послуг, допомог та інших соціальних трансфертів на основі єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги та єдиного державного реєстру отримувачів житлових субсидій, що передбачені чинним законодавством; розробка та впровадження інноваційних моделей надання соціальних послуг; реформування системи фінансового забезпечення охорони здоров'я на основі диверсифікації джерел та збільшення бюджетного фінансування.

Література

1. Лопушняк Г.С. Пріоритети державної соціальної політики в умовах євроінтеграційних процесів / Лопушняк Г.С. // Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: «ВЕКТОР». – Вип. 2. – Кам'янець-Подільський: «Аксіома», 2017. - С. 26-29
2. С. Джахан Человеческое развитие для всех и каждого: доклад о человеческом развитии 2016 / С. Джахан, Е. Есперсен и другие. – ПРООН, 2016. – 288 с.
3. Networked Readiness Index 2016. World Economic Forum. – <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2016/networked-readiness-index/>

УДК 331.105

Мартиненко М.М.,
с.н.с. відділу з наукового
забезпечення питань зайнятості,
соціального діалогу та
стандартів праці
НДІ праці і зайнятості населення
Мінсоцполітики України

Соціально-трудові відносини в Україні: стагнація чи пошук нової ідентичності?

Під впливом розвитку суспільства відбуваються зміни в розвитку соціально-трудових відносин. Ці зміни, які впливають на розвиток соціально-трудових відносин породжують наступні чинники – 1) розмивання традиційної